

METJU BLEJK

UBISTVO
U PARIZU

Prevela

Branislava Radević-Stojiljković

■ Laguna ■

Naslov originala

Matthew Blake

A MURDER IN PARIS

Copyright © 2025 MJB Media Ltd

Translation copyright © 2025 za srpsko izdanje, LAGUNA

**UBISTVO
U PARIZU**

PROLOG

Hotel *Lutecija*, Pariz

1945.

„Imamo još jedno telo“, rekao je jedan od portira. „Gore, soba 11.“

Uzdahnuo je. „Prirodna smrt?“

„To je vaš posao, nije moj. Rekao sam im da ćete pogledati.“

Bio je umoran od leševa i ubistava. Rat se završio, ali smrt se nastavlja. Ustao je i izašao iz kancelarije, pa ušao u predvorje. Hotel *Lutecija*, dragulj pariske leve obale, bio je pun ljudi. Gomila ljudi kod ulaza, ljudi su se kretali i razgovarali u velelepnoj trpezariji, stajali na ogromnom stepeništu celom njegovom dužinom, kao i duž hodnika. Okupacija je sad postala uspomena, ili noćna mora.

Tih dana je Pariz bio pun američkih vojnika, britanskih oficira za vezu i francuskih boraca Pokreta otpora.

Ali niko ih nije primećivao. Videli su samo preživeli. Svi preživeli iz logora stizali su na Gar d’Orse u prugastim ritama, obrijanih glava, mršavi kao kosturi, a neki su i jedva disali. Veliki hotel je bio njihov privremeni dom. Izgledali su kao utvare koje se vraćaju u zemlju živih.

Stigao je na prvi sprat i našao sobu 11. Ostali koji su tu bili smešteni stajali su u hodniku nadajući se novim informacijama.

Žrtva je bila mlada. Imala je ceo život pred sobom. Stvarno tragično, ali mnogo je tragičnog posle rata u ovom gradu. Sagnuo se i spustio prste na njen vrat, da proveri ima li pulsa.

Mrtva je, nema sumnje. Proverio je ime u zapisniku.

Crveni krst ne želi da registruje tela ovde u hotelu, pa će napisati da je umrla u tranzitu, jedna od mnogih koji nisu uspeali da se vrate u Pariz.

Izašao je iz sobe 11 i pošao niz veliko stepenište ovog veličanstvenog starog hotela, pored poslednje grupe preživelih koji su išli u svoje sobe. Hotel je nekad bio jedan od najpoznatijih na svetu. Gosti su se tiskali u baru, glasno obedovali u restoranu, odavali se strasnim ljubavnim aferama u apartmanima i raspravljali se pušeci cigare u salonu. Setio se magije tog mesta pre nego što su počele borbe. Pariz je oduvek bio grad svetlosti. Poslednjih pet godina je sve promenilo. Predugo je bio grad tame.

Vratio se u kancelariju, popunio formular i udario pečat. U pauzi za ručak pošao je u šetnju levom obalom da raščisti misli. Osetio je kako mu drhti šaka kojom je držao cigaretu, kako ga peckaju suze u očima dok je pušio, kako mu je celo telo obuzeto nekim neizdržom koji nije mogao da objasni.

Nije uvek bio takav. I baš kao i sama *Lutecija*, slavna prošlost je sada izgledala mrtva. Svi su oni ovde preživeli, ovako ili onako.

Pariz više nikad neće biti isti.

Kao što neće biti ni on sam.

PRVI DAN

Sadašnjost

1

Olivija

Poziv se dogodio u najgore moguće vreme. Spremala sam Ti-Džeja za školu. Kao i uvek, odbijao je da obuje čarape jer ga grebu, a onda je odbio i da obuje patike, a još mu ni domaći zadatak iz geografije nije bio u rancu. Živimo samo on i ja, a ima snage da jutarnju rutinu pretvori u profesionalno rvanje, iako ima samo šest godina. Ponekad poželim da mi je Dvejn Stena cimer. Uverena sam da bi on sredio dilemu oko obuvanja za trideset sekundi.* Ali, avaj, ovde sam samo ja. Stalno imam osećaj da sama obavljam posao za dve osobe.

Konačno sam saterala Ti-Džeja u čošak i uspela da mu navučem patike i čvrsto ih zakopčam čičkom pre nego što je stigao da se pobuni, a domaći zadatak sa „ušima“ na uglovima listova našla sam u opasnoj blizini tegle s marmeladom na kuhinjskom stolu. Netačno je identifikovao Aziju kao Afriku i stavio je Severnu Ameriku preko oblika Evrope. Bilo je prekasno za ispravke. Samo gornji ugao papira je bio malo lepljiv pa sam ga izbrisala prstima, a onda ga stavila u njegov ranac i, na kraju, sama ponela tu prokletu stvar.

* Dvejn Džonson, profesionalni rvač i glumac. (Prim. prev.)

„Dobro hajde, hajde, hajde.“

Ti-Džej je sad pevao za sebe. Neku mešavinu pesama Due Lipe i Tejlor Svift koje je sigurno pokupio sa radija na putu u školu. Ne sećam se da je moja mama radila išta od ovoga. U ovo vreme je ujutru još bila u bademantilu i pušila jednu od svojih šezdeset cigareta dnevno. Smatrala je da je tradicionalno roditeljstvo nešto zastarelo, što slobodne duše poput nje odbacuju, pa sam uvek morala sama da se spremam za školu. Sad sam stajala u svojoj vrlo prikladnoj kući u sivom, prosečnom londonskom predgrađu – u Redbridžu, ako vas baš zanima, koji nikad nije bio ni glamurozan kao Islington, a ni pomodan kao Kamden; uz Redbridž niko nikad nije upotrebio reč „scena“ u istoj rečenici – i držala otvorena vrata dok je moj šestogodišnji sin pevao. Mama, vratarka, vozač, i poslednje ali ne i najmanje važno, psihoterapeutkinja i ekspert za pamćenje.

Ulazna vrata su zaključana. Ti-Džej je uskočio u kola. Radio se uključio kad sam upalila motor našeg rasklimatanog ford mondea i pogledala na sat. Trenutno imamo šest minuta za vožnju od deset minuta. Planiram jutarnje obaveze kao vojnu vežbu, i zašto mi onda nedostaje vremena svakog radnog dana? Budim se mnogo pre sedam, uhvatim deset minuta za istezanje i vežbe, i malo vremena za sebe. Ali stići pred kapiju škole do pola devet je kao pretrčati sto metara za manje od deset sekundi. To će uvek biti van mojih snaga, teško kao algebra ili savršeno skuvan rižoto.

„Maaaaaama...“

To je još nešto što je Ti-Džej počeo da radi kako bi mi privukao pažnju. Zna da me to nervira i zato to i radi. Naučio je to od Kajla, svoga tate a mog bivšeg, koji je majstor da izgovori nečije ime sa ozbiljnim stavom.

Upravo sam htela da izgrdim Ti-Džeja kad mi je zazvonio telefon preko zvučnika u kolima. Broj nije bio u mojim kontaktima. Nisam očekivala nikog da me zove. Ali možda je neki pacijent ili neko iz bolnice. Javila sam se i ućutkala Ti-Džeja. I

stišala Sabrinu Karpenter koja je pevala „Molim te, molim te, molim te“ sa radija.

„Alo?“, kazala sam. „Ovde doktorka Fin.“

To je zapravo jedino zbog čega Ti-Džej začuti. Uvek ga zbuni ta druga osoba koja se zove doktorka Fin. Doktorka Fin izgleda i zvuči kao mama, ali ima poslovni glas koji je sasvim poseban i ne govori mu da ne dira lepljive površine ili da pere ruke. U Ti-Džejovoj glavi ja sam doktorki Fin što i Peper Pots Ajronmenu, predusretljiva sekretarica koja prenosi poruke i stara se da sve bude na vreme.

„Da li je to doktorka Olivija Fin iz Odeljenja za poremećaje pamćenja u Bolnici Čering kros?“

„Da. A ko je to?“

„Zovem iz hotela *Lutecija* u Parizu.“

To je objasnilo akcenat i čudan broj. Najpre sam pomislila da je neka šala, uprkos tonu glasa. Jedno od mojih malih uživanja jeste prijavljivanje na takmičenja za vikend odmora u Kotsvoldu ili petodnevnna krstarenja po Mediteranu. Ali nisam mogla da se setim ničega gde se pominju Pariz i hotel *Lutecija*. Ja sam polu-Francuskinja, ali nikad nisam odsela u hotelu *Lutecija*. Soba veličine ostave za metle na petom spratu ima šestocifrenu cenu za noć i daleko prevazilazi moj budžet. Jesam na neki način povezana s *Lutecijom*, ali to je nešto sasvim drugo. A i nije moja veza, ne direktno, već moje porodice.

Misli su mi se vratile na posao. Da nije neko od mojih starih pacijenata, možda, ko još ima moju vizitkartu? Ili neki kolega? Ali psihoterapeuti nisu kao softverski inženjeri u Silicijumskoj dolini i niko s kim radim nema dovoljno novca da odseda u najčjuvenijem hotelu s pet zvezdica na levoj obali.

Pogledala sam u časovnik u kolima. Vreme u Parizu je jedan sat unapred u odnosu na vreme u Londonu. Da sam neka pariska majka, moj sin bi definitivno kasnio u školu. A onda, opet, bila bih Parižanka sa strukom kao stabljika celera i šarmantnim bezbrižnim stavom prema dolasku na vreme u školu.

Verovatno bih do sada već popila dva espresa i bila na putu da se sastanem sa strastvenim ljubavnikom koji se zove Gabrijel ili Žan-Lik. Umesto toga, u pola deset sam imala zakazano s pacijentom po imenu Alan, da razgovaramo o njegovim uznemirujućim sećanjima na školske časove plivanja. Glamur mi je srednje ime.

„Izvinite“, rekla sam, „ali ja sam u Londonu i trenutno vodim sina u školu. Možda bi bilo bolje da ja vas kasnije pozovem.“

Zastao je. „Da li poznajete ženu po imenu Sofi Lekler?“

Upoznala sam mnogo ljudi u životu. Imena pacijenata pamtim samo dok ih lečim. Onda postanu karton sa istorijom bolesti. Jednom sam pročitala da ljudski mozak može da se nosi samo sa sto pedeset bliskih veza. Preko toga smo beskorisni. Ima dana kad se osećam kao da mi je i pedeset odnosa s ljudima i više nego dovoljno.

„Ne“, kazala sam. „Ne, koliko mogu da se setim. Čujte, pozvaću vas...“

„Madam Lekler čeka u predvorju hotela *Lutecija* ovde u Parizu. Duboko je uznemirena i uporno tvrdi da samo vi možete da joj pomognete.“

„Žao mi je, ali mora da imate pogrešan broj. Ja sam u Londonu, a ne u Parizu. I nikad nisam upoznala neku Sofi Lekler.“

Okrznula sam pogledom Ti-Džeja. Izgubio je svako interesovanje za telefonski poziv i za doktorku Fin, i sad se igrao alkom za ključeve s logom *Čelsija* na svom rancu, gurao je deo palca ka oštrom vrhu. Čekala sam da se poseče, krv, suze. Jutro se pokazalo kao noćna mora. A spremalo se još gore.

„Nisam siguran kako da vam ovo kažem“, rekao je čovek s druge strane veze. „Ali žena koja sedi u predvorju... pa... ona...“

Upravo sam htela da prekinem vezu i usredsredim se na to da odvedem sina u školu.

A onda je to izgovorio.

„... Ona tvrdi da je vaša baka.“

2

Olivija

Baka? Ako ništa drugo, to je bar objasnilo vezu s Parizom. Kad govorim, zvučim sasvim britanski, ali imam dva pasoša. Baka s mamine strane mi je prava Francuskinja, jedna od onih Parižanki koje sam pomenula, s nemogućim strukom i opuštanim odnosom prema vremenu. Kao tinejdžerka, dok sam rasla u Londonu, imala sam običaj da gledam kroz prozor u kišu i zamišljam parisku verziju sebe kao Francuskinju koja bi pijucala kafu s mlekom i razgovarala o egzistencijalizmu dok se zaljubljuje i uveče slika neverovatne akvarele. Moji idealizovani muškarci Francuzi izgledali su otmenije od bubuljičavih Kevina i Majkova i Endija s protezama za zube, u srednjoj školi *Ouks park*. Ta fantazija je bez premca bila bolja od časova biologije i obaveznih proba hora.

„Možete li da opišete tu ženu?“, upitala sam.

„Vitka, srednje visine, prosede kose i sa konjskim repom, u nekakvom japanskom kaputu. U ovom poslednjem možda grešim.“

Uzdahnula sam. Dakle tako. Konačno se dogodilo. Ovo je poziv kojeg se svaki rođak najviše plaši. Baka nije bila dobro već neko vreme, ali ja nisam sebi priznavala koliko joj se stanje

pogoršalo. Već je dovoljno teško odgajati šestogodišnjaka sa sindromom izbegavanja obuće. Žonglirati sa tim i devedesetogodišnjakinjom koja ničega ne može da se seti predstavlja brzu trasu ka srčanom udaru. Volela bih da imam nekog da pomogne. Ali Kajl je imao svoju Novu Devojkju, a mama je umrla kad sam ja bila tinejdžerka. I sve je bilo na meni.

„To mi zvuči kao da jeste baka“, kazala sam. „Ali ona se ne zove Sofi Lekler.“

„Izvinite?“

„Moja baka se ne zove Sofi Lekler. Zove se Žozefina. Žozefina Benoa.“

Obično to ne govorim tek tako. To je moje jedino pravo na neku slavu. I potajno to volim. U školi to nije bilo mnogo važno s obzirom na to da je baka bila slikarka a ne centarfor u *Mančester junajtedu* niti finalistkinja u *X faktoru*.^{*} Ali biti unuka jedne od najboljih svetskih slikarki portreta ima svojih prednosti. Čula sam novu pauzu s druge strane veze, kao da čovek koji me je pozvao vidi zbunjenu staricu u novom svetlu.

„Kao slikarka?“, rekao je. „Osoba koja je naslikala onaj portret u predvorju *Lutecije*? Portret ispod kojeg sada sedi?“

Evo ga. Bakin najpoznatiji portret bio je centralni deo ulaza *Lutecije* od šezdesetih godina dvadesetog veka. Naslikala je i druge portrete, sve sa motivima iz rata, ali ovaj je postao slavan. Gosti uđu kroz obrtna vrata i onda ugledaju jedan od najpoznatijih pariskih portreta od rata naovamo. Nalazi se s leve strane, pre nego što stignete do recepcije, i turisti poziraju pored njega za fotografisanje. Većina najverovatnije ne zna ko ga je naslikao niti u čemu je stvar. Ali postao je ono nešto. Nedavno je zadobio veliku popularnost na *Tiktoku*. Jednom sam pokušala da objasnim baki šta znači kad nešto postane „viralno“.

„Da. Pa, precizno rečeno, ne 'kao' slikarka. Ona jeste ta slikarka. I sasvim sigurno se zove Žozefina, a ne Sofi.“

^{*} Popularan televizijski takmičarski program u Velikoj Britaniji, čiji je cilj da pronade pevačke talente. (Prim. prev.)

„Izvinjavam se. Kazala mi je da se zove Sofi. Rekla mi je da moram da pozovem ovaj broj i da razgovaram s doktorkom Olivijom Fin.“

„Razumem.“

I stvarno sam razumela. Čak i ljudi koji ne znaju ništa o umetnosti znaju o baki da je povučena od sveta. Da je čuvena po tome što ne želi da bude čuvena. Njena stidljivost joj je donela veliku prednost. Samo ja i mama smo poznavale baku. Ostatak sveta je jednostavno morao da nagađa.

„Možete li da dođete po svoju baku?“

„Kao što sam rekla, ja sam trenutno u Londonu“, odgovorila sam. „Vodim sina u školu.“

„Ne može da ostane da sedi ovde u predvorju, iako sedi ispod sopstvene slike.“

Ubacila sam se u puni mod doktorke Fin. Jedna od prednosti mog posla psihoterapeutkinje jeste pomno obraćanje pažnje na ono što ljudi govore. Setila sam se šta je tačno rekao malo pre toga.

Zovem iz hotela Lutecija u Parizu.

Nije rekao da radi u hotelu niti da zove sa recepcije. To sam samo pretpostavila.

„Da li radite u *Luteciji*?“

„Ne“, odgovorio je. „Ja sam kapetan Vidal. Radim za parisko odeljenje NUPP-a, Nacionalne uprave pravosudne policije.“

Ovo nije zvučalo dobro i polako sam počela da shvatam koliko može biti ozbiljno. Baka je očigledno pomešala svoju umetnost i stvaran život. Kao dete koje, pošto je prvi put pre-spavalo kod drugarice, ne može da nađe put kući. „Zašto je policija umešana?“

„Doći ćemo do toga.“

„Baka ima stan na oko deset minuta od *Lutecije*. Njena negovateljica dolazi svakog dana u sedam ujutru da se stara o njoj.“

„Sigurno ima neke prijatelje u Parizu koji bi mogli da dođu po nju?“

Nema, poželega sam da kažem. Usamljenici nemaju prijatelje. Oni imaju samo rođake, a ja sam poslednja koja je ostala. Ponekad sam čak pomišljala da se preselim u Pariz, ali baka voli svoju nezavisnost. Mrzi da ljudi obleću oko nje. Svaki predlog da neko bude uz nju dvadeset četiri sata izazivao je besni prodorni pogled.

„Svi njeni prijatelji su ili stari ili mrtvi.“

„Onda preostajete samo vi.“

Znala sam, u dubini duše, da će se završiti tako što ću toga dana otići u Pariz da sredim tu zbrku. To se uvek dešava sa ćerkama i unukama i starim srođnicima, zar ne? Mislila sam da će mi tridesete godine života proticati u mešenju rođendanskih torti i otvaranju prijatno skupih boca vina dok gledam u prekrasno dizajniran vrt ograđen zidom. Da ću gledati u čistu platformu za vrtnu garnituru i okupljati ljude oko baštenskog roštilja i uživati u obrocima napolju, sa starim prijateljima i šarmantnim novim komšijama.

„Dozvolite mi da smislim nešto. Hoće li hotel moći da se stara o njoj dok ja ne stignem?“

„Pitaću ih.“

„Hvala vam.“ Pogledala sam na sat i znala da je Ti-Džej već zakasnio u školu. Uskoro će početi jutarnji zbor i na kapiji će stajati neki nastavnik s tablom u ruci. Na stranu što ti nastavnici plaše Ti-Džeja, i meni uteruju strah u kosti. Mogla bih da im kažem da moja boemska baka ima demenciju i da je to pravi razlog zašto kasnim. Ali nisam tako sigurna da bi mi poverovali.

„Šta je baka radila u hotelu?“, upitala sam. „Zašto je uopšte došla tamo?“

„Bojim se da tu sve postaje još zagonetnije“, odgovorio je. „Ispostavilo se da želi da prizna zločin.“

3

Olivija

Bila sam zapanjena zbog njegove poslednje rečenice, ali kapetan Vidal mi nije dao šansu da ga pitam da mi objasni. Sve mi se to nije nimalo dopadalo. Imala sam osećaj da će se prošlost otvoriti.

„Koliko vaša baka ima godina?“, upitao je.

Poželela sam da kažem da su ženske godine svetinja. Ali nisam imala volje za šalu u tom trenutku. Baka je pripadala onoj ratnoj generaciji koja je i dalje nejasna u pogledu svojih godina, ponekad ih smanjuje, a ponekad povećava. Tvrdi da ima devedeset šest.

„U devedesetim je godinama“, odgovorila sam diplomatski.

„Znači da je bila odrasla osoba za vreme Drugog svetskog rata?“

Odmah sam shvatila. Kapetan Vidal očigledno zna bakino ime, ali ne zna ništa o njenoj umetnosti. Baka je čuvena po svojim portretima okupiranog Pariza i pakla kroz koji je Francuska prošla za vreme rata. Ne znam da li je ikada pokušala da slika nešto drugo, ali i da jeste, svakako nije uspela.

„Manje-više.“

„Prema rečima upravnika hotela, vaša baka je tvrdila da se zove Sofi Lekler i da mora da dobije pristup u sobu 11.“

„Baka već neko vreme ima problema s pamćenjem. Očigledno je da se zbunila. Pomešala je sliku i stvaran život.“

„Je li to zvanična dijagnoza?“

Tu smo dospeli na klizav teren. „Ona mrzi doktore i da je pregledaju. Stalno govori kako ne želi da zna šta s njom nije u redu. Ali godinama joj nije dobro.“

Nijedno od nas se nije usudilo da pomene reč na „d“. Ta reč je prokleta, kao i reč „r“. Uvek je lakše reći „problemi s godinama“ ili „problemi s pamćenjem“. Ja se bavim problemima s pamćenjem i tako zarađujem za život, ali čak i ja imam svoje izazove.

„Još mi niste rekli šta se zapravo dogodilo.“

Kapetan Vidal se nakašljao. „Pre otprilike sat vremena vaša baka je ušla u predvorje hotela *Lutecija*. Kazala je da se zove Sofi Lekler. I osim toga je iznela svoje priznanje.“

Konačno sam se zaustavila pred školom. Škola se nalazi odmah pored srednje škole *Ouks park*, koju sam i sama pohađala. Ti-Džej je držao ranac na kolenu i ja sam se nagla preko i nezgrapno ga zagrlila i šapnula mu da trči na zbor. Preplavio me je talas krivice što ga nisam dovela na vreme i čuđenja što sam više nalik svojoj majci nego što sam to mislila. Jednom je kazala da stalno kasni jer je to njen vid protesta protiv kasnog kapitalizma i vojno-industrijskog kompleksa. To je isto govorila i kad me je terala da iznosim kante za đubre.

Vratila sam se pozivu. Baka je priznala da je počinila zločin? Ona je mnogo toga, ali zločinac definitivno nije. Uvek je prilično razborita, uprkos tome što je umetnica. Ali ne zovu se viši detektivi francuske policije za male prekršaje krađe u prodavnici niti zbog toga što su stariji ljudi svratili do toaleta. Ovo je delovalo ozbiljnije.

„Kakav je zločin priznala?“, upitala sam.

Glas mu je bio miran ali zloslutan. Uplašio me je.

„Ubistvo“, rekao je konačno.

4

Majls

Usnu je čuo da zvoni telefon. Nadao se da je i to san. Pružio je ruku da ga potraži. Molim te, bože, ne danas.

„Majls Forsajt.“

Ne, definitivno nije san. Bio je to njegov šef, koji je zvučao kao da je već kod drugog espresa pošto se samokaznio vežbanjem dok je učio osnove japanskog.

„Majlse, imam za tebe jedan sočni dragulj. Izvinjavam se što te ometam u doručku, ali znam da ćeš hteti ovo da čuješ.“

Majls je pogledao koliko je sati. Nije čak ni trebalo da bude danas u smeni. Poziv je bio van rasporeda, neplaniran, spontan – sve ono što je Majls mrzeo. Ali to spada u posao sad kad je nadležan za zajedničku istragu Ujedinjenog Kraljevstva i Francuske povodom smrti Ingrid Foks. Bar više nije radio na drugim, vanrednim poslovima, za razliku od prethodne godine.

„Dobro jutro, šefe, sav sam se pretvorio u uvo.“

Danas je bio dan za lične aktivnosti. Plan je napravljen i utvrđen. Jedva se odupro želji da ga odštampa i plastificira. Jer Majls voli red. A svet voli kaos. Zašto drugi ljudi ne mogu da budu organizovani kao on?

„Upravo me je zvao kapetan Vidal iz francuske policije“, rekao mu je šef. „Misli da možda imaju nešto novo u vezi sa slučajem Foks. Rekao je da je to samo mogućnost, ali poslao ti je imejl sa detaljima ukoliko te zanima, budući da ti vodiš slučaj. U pitanju je dosta ljudi koji su povezani sa suđenjem, uključujući Oliviju Fin. Ja samo prenosim poruku.“

Dve magične reči su ga povukle nazad: Olivija Fin. A i pobudile strah u njemu. Ako se ikada sazna šta je uradio, Majls će sve izgubiti. Zvanično je preuzeo ulogu glavnog detektiva tek posle Ingridine smrti. Umrkla je u svojoj kući, iskrvarila posle onoga što je izgledalo kao samoubistvo. Obdukcija je analizom kasnije nagovestila da je možda u sve bio uključen još neko i da je moguće da je samoubistvo inscenirano. Majls je imao mnogo drugih slučajeva kojima je žonglirao, ali ovaj je ostao sa njim, i to ne samo striktno iz profesionalnih razloga. Želeo je da zatvori taj dosije i da nađe odgovor. Ali nije mogao mnogo da misli o tome, baš kao što nije mogao da misli ni o događajima od prethodne godine i o tome koliko ga je daleko gurnula njegova potraga za pravdom pa je kršio pravila.

Tada se izborio sa tim. Zato sad nije smeo da pukne.

Danas je trebalo da bude zabavni ujak i da se pridruži svojoj sestri Lori i njenoj deci da se malo druže. U stvari, ona mu nije biološka sestra, ali taj termin su koristili u sistemu starateljstva, a oni su od tada ostali bliski. I sad je on počasni ujak.

Možda bi mogao da preskoči zabavni park i film, a da ipak stigne na picu i sladoled. Mada, praktično, sladoled nije za njega. Za Novu godinu je prenapgljeno doneo odluku da ne jede šećer i od tada se kaje zbog toga.

„Dobro, hvala za vest. Pogledaću.“

Razgovor se završio. Majls je otvorio elektronsko sanduče i video imejl od kapetana Vidala. Dok je Majls nadležan da vodi slučaj, Vidal je kontakt osoba na francuskoj strani. Majls je čitao o Žozefini Benoa, doktorki Fin, *Luteciji*, o sobi 11 i o priznanju ubistva. Zamislio je Lorino lice ako se zbog posla

izvuče iz današnje zabave. Više od svega mrzi da izneveri nju i decu. Da, uspeva u značajnim prilikama – uvek stigne na vreme za rođendane i da donese božićne poklone, dobar je za neplanirane partije stonog tenisa ili monopola – ali deca pamte male stvari. Vratio se onome što je Vidal napisao u imejlu.

Olivija Fin. Pariz. Vraćena sećanja.

U pozadini, naravno, vrebaju Luj de Vilfor, Olivijin mentor. Što ih onda sve povezuje unazad sa Ingrid Foks. Ne, mora ovo da istraži. Možda nije ništa, ali ne sme da rizikuje. Ovo je njegov prvi veliki slučaj.

Majls je oklevao. Bio mu je potreban sok ili proteinski šejk. Vratio se kasno prethodne noći, ignorisao ostatak salate u frižideru, i umesto toga uzeo zapečenu piletinu sa slaninom i pastom, koja ga je razočarala. Osećao je kao da ima kamen u stomaku. Današnje merenje će biti krvoproliće. Biće poput onih baletskih plesača što sanjaju polovinu jabuke ili jednu kašiku krem sira.

Majls se trudio da smisli nešto kako bi ono što se sprema da kaže zvučalo bolje. Ali nije uspeo. Izabrao je Lorin broj i zamislilo poznati izraz na njenom licu. Izneverio si me, izneverio si devojčice, izneverio si sebe.

„Zoveš rano ujutru“, kazala je. „Pretpostavljam da nisu dobre vesti.“

I onda joj je rekao i upotrebio sve uobičajene izgovore.

„Pokušaću da stignem na sladoled.“

„Na sladoled?“

„Pokušaću da stignem da gledam tebe i devojčice kako jedete sladoled. Dok razmišljam o koristi mog biranja zdravijeg života.“

„Tako tačnije zvuči.“

Osmehnuo se i završio razgovor, a onda otišao da se tušira i kad je počeo da se sapuna, u mislima se vratio na onaj slučaj i na ono što se desilo posle suđenja.

Ingrid Foks je iznela neke šokantne optužujuće tvrdnje o vremenu kad je bila pacientkinja u ordinaciji Luja de Vilfora na Ke Volteru u Parizu. Nedugo posle suđenja nađena je mrtva u svojoj kući.

Da li je Ingrid ubijena ili je oduzela sebi život?

Možda će danas konačno otkriti odgovor.

5

Olivija

Ponekad mi je bilo teško da poverujem koliko se toga promenilo za tako kratko vreme. Ne tako davno bila sam sa Ti-Džejom, koji je pijuckao toplu čokoladu, u *Fišermen kotidžu*. Još nisam bila upoznala Toma, još se nije bilo dogodilo suđenje, baka je bila u Parizu i nije bila zaboravna kao sada. Ipak je bilo problema, ali bili su sitni kao šljunak u cipeli. A onda je sve pošlo naopako.

Suđenje je sve promenilo.

Pozvala sam Odeljenje za poremećaje pamćenja i otkazala sve što sam imala zakazano za taj dan, pa otišla kući i počela da se pakujem. Nisam mogla da poverujem da je baka povezana s nekim ubistvom. Poslala sam poruku Kajlu da mu javim šta se dogodilo, a onda potražila najbržu rutu za Pariz i rezervisala kartu za prvi *Eurostar* iz Sent Pankrasa. Dok sam se pakovala, prešla sam pogledom po policama u svojoj spavaćoj sobi, po raznim izdanjima knjige *Ratovi pamćenja*. Napisala sam je kad smo Tom i ja izlazili. Sedeo bi, onako razbarušene kose, s naočarima navrh nosa, uvek sa šoljom čaja i engliškog brekfast u ruci i pušio elektronsku cigaretu kao tinejdžer, zapisujući komentare na marginama. Jeo je čokoladirane kekse, ali uvek bi pokupio mrvice. Takav je zavežljaj suprotnosti on bio.

Bilo je dana kad sve počinje i kad se sve završava s Tomom.

Završila sam s pakovanjem i pozvala taksi pa izašla iz kuće dok sam birala Lujev broj. Imali smo običaj da razgovaramo otprilike svake nedelje uoči suđenja. Sad smo razgovarali jednom mesečno. Gotovo da je telefon već odzvonio kad se javila njegova lična sekretarica od poverenja Šarlot Fuke. Ona vodi sve u Ke Volteru, gde Luj ima svoju kliniku za psihoterapiju. Njen glas je krasno milozvučan.

„Olivija?“

„Šarlot, zdravo, izvini što zovem ovako iznebuha, ali nešto se dogodilo s bakom. Želela sam da Luj i ti saznate prvi. Izgleda da je jutros bio neki incident u hotelu *Lutecija*.“

Šarlot je postala pažljivija. Pomen njenog šefa uvek izaziva taj efekat. Lujeva poslovna biografija liči na holivudski film. Bio je heroj francuskog Pokreta otpora, a onda je postao pionir psihoterapeut posle rata. Školovao se na Sorboni i prvi pacijenti su mu bili preživeli iz koncentracionih logora, koje su smeštali u hotel *Lutecija* po povratku u Pariz, što je predstavljalo neku vrstu nekonvencionalnog početka posle rata. Kasnije je osnovao kliniku koja je postala čuvena širom sveta u vreme kad je bila na vrhuncu, pre nego što ga je stigla starost pa se povukao iz žiže javnosti.

I zgotan je čovek, nekad je izgledao kao mešavina Džordža Klunija i poslednjeg ruskog cara. Sad je bio u devedesetim godinama života, ali i dalje svake noći priprema odeću za sutradan, voli odela šivena po meri i prilikom retkih pojavljivanja u javnosti po svemu izgleda kao džentlmen. Poznavala sam ga otkad sam bila mala i on je bio razlog da pođem njegovim stopama i studiram psihologiju. Baka bi me vodila na čaj u njegov luksuzni stan na Ke Volteru, gde mu se nalazila i klinika. Njegov sin Eduar – kog je dobio kasnije u životu, postaviši tata kad je već uveliko bio sredovečan – i ja smo se igrali dok su baka i on razgovarali.

Taj se svet činio potpuno različit od kuće u Redbridžu, što je na mnogo načina i bio. Kasnije, kad je mama umrla, a moj život iskliznuo iz koloseka, Luj me je uzeo pod svoje okrilje i pomogao mi da ponovo nađem smisao. Pobegla sam iz Londona, studirala na Sorboni i kao studentkinja svakodnevno dolazila na seanse u njegovu ordinaciju, dok mi je polako oporavljao um. Pomogao mi je da vratim sećanja na maminu smrt i da se izborim sa traumom umesto da je potiskujem, i do dana današnjeg mu sve dugujem.

„Kakav incident?“, upitala je Šarlot.

Stigao je taksu. Proverila sam da li broj odgovara onome na aplikaciji, zaključila da vozač nije neposredna opasnost po život i ušla na zadnje sedište.

„Imala je nekakav slom. Očigledno je da sve više gubi pamćenje. Krenula sam na *Eurostar* da sve to sredim.“

Nisam pomenula priznanje i ideju da je baka nekoga ubila. Ta pomisao je bila apsurdna i nisam želela da baku sramotim još više. Iako sedi ispod portreta koji je ona naslikala i mada je pomešala sliku sa svojim životom, ipak ostaje ponosna Francuskinja iz generacije u kojoj niko nije priznavao da je slab.

„Pa me je neki arogantni detektiv ispitivao kao da je baka kriminalac“, kazala sam. „Trebalo je da češće dolazim da je vidim. Pretpostavljam da nisam želela da priznam da bi se ovo moglo dogoditi. Ali svi znaci su bili tu. Potrebno joj je adekvatno testiranje. Nisam smela dozvoliti da ode tako daleko.“

Ako ništa drugo, Šarlot ima glas kao stvoren za telefonsku vezu. „Ne budi šašava“, kazala je. „Tvoja baka je srećna što ima tebe. Svi mi izbegavamo da vidimo gubitak pamćenja kod drugih jer se plašimo da ćemo ga jednog dana videti kod sebe.“

Bila je u pravu, naravno. Ceo život sam provela lečeći poremećaje pamćenja. Ali nisam mogla da donosim kući sav taj bol svakoga dana i da ponovo ujutru ustajem iz kreveta. Niko ne može.

„Htela sam da vi prvi saznate“, kazala sam. „Ti-Džejev tata će se starati o njemu pa ću možda moći da ostanem nekoliko noći samo da vratim baku u stan i da se postaram da joj nađem odgovarajuću negu.“

„I da izabere *Luteciju* od svih mesta“, kazala je Šarlot. „I tu sliku. Kakva ironija sudbine.“

Negde sam pročitala da i najveće zvezde imaju samo jedan hit. Pretpostavljam da je isto i sa bakom. Ima jedan portret za koji su ljudi čuli. To je bilo u vreme kad je *Lutecija* primila i smestila hiljade preživelih iz Holokausta odmah posle rata. U isto vreme kad je Luj postajao poznat kao student medicine koji ih je lečio. Iako zaboravlja šta je bilo juče i kako da uključi električni čajnik, baka se setila slike na kojoj je izgradila karijeru mada je, po svemu sudeći, pomešala ženu sa slike i sopstveni život.

Ako me je Luj nadahnuo da se školujem za psihoterapeutkinju, bakina najpoznatija slika, koja visi u predvorju hotela *Lutecija*, pomogla mi je da izaberem na šta ću se usredsrediti. Kao što je Šarlot rekla, naziv te slike sad zvuči ironično.

Slika se zove *Sećanje*.

6

Olivija

O baki pre svega treba znati jeste da je ona slikarka koja ne slika mnogo.

Njen prvi portret *Sećanje* (1964) njeno je najčuvenije delo. Još se sećam trenutka kad sam je videla prvi put. Imala sam devet godina i bila sam na raspustu kod bake u Parizu. Mama me je često vodila kod bake. I ona je bila umetnički nastrojena, studirala je na Central Saint Martinsu, gde je imala kratku vezu s kolegom studentom. Moj tata nikad nije bio uključen u moj život i umro je kad sam bila mala. Mama je ostala za stalno u Engleskoj zato što je smatrala da je tu slobodnija i da je ne gledaju samo kao ćerku poznate slikarke. I tako, otkad znam za sebe, uvek smo bile samo baka, mama i ja, i česta putovanja preko Lamanša.

Tom prvom prilikom baka me je odvela u predvorje *Lutecije* da vidim originalnu sliku. Dok smo stajale i gledale je, baka mi je stavila ruke na ramena i upitala: „Šta vidiš, dušo moja?“ To volim kod bake. Ona ne veruje u to da postoji jedini pravi odgovor kad je reč o umetnosti.

Šta sam videla, bako? Videla sam mladu ženu kako sedi u sobi 11 u *Luteciji*. Žena je tinejdžerka ili u ranim dvadesetim

godinama. Sećam se da sam pitala baku zašto je obučena u pruga-stu pidžamu, a baka mi je rekla da je to zato što je upravo došla iz jednog lošeg mesta koje se zove logor. Pomislila sam na logore sa šatorima i vrećama za spavanje, na kampovanju, ali to je izgleda bio neki drugačiji logor. Isto tako nisam razumela zašto je žena na portretu obrijane glave. Je li tako bilo moderno u to vreme?

Soba na slici bila je u haosu. Fioke su bile izvučene, stolice oborene i zavesa pocepana. Slike na zidu razbijene. Kroz prozor sa desne strane video se pocepani kukasti krst i ostaci posle nacista. Ali misteriozna žena je sedela prkosno.

Izgubila je sve osim svojih sećanja. Slika kao da je govorila: iako je svet razoren, naša sećanja ostaju da žive u nama. Tada sam prvi put shvatila koliko sećanja mogu da budu važna. Moj psihoterapeutski rad došao je kasnije, ali počelo je u predvorju *Lutecije*, uz baku. Taj trenutak je od mene stvorio eksperta za pamćenje.

Portret je prvi put izložen šezdesetih godina prošlog veka. Hotel *Lutecija* ga je kupio za svoju umetničku zbirku, pa je izložen da svi mogu da ga vide, kao podsetnik na istoriju hotela.

To je bio genijalan potez. Umesto da bude skrivena u nekom prenatrpanom muzeju, slika je bila na javnom mestu gde su svi mogli da uživaju u njoj. Od tada je gledanje te slike u *Luteciji* postalo hodočašće za ljubitelje umetnosti i za turiste, nešto kao čaj u *Ricu*.

Zato sam imala reprodukciju tog portreta na zidu svoje spavaće sobe i još uvek je imam u ordinaciji u bolnici. Gledala sam u nju svakog bogovetnog dana otkad sam imala devet godina. Zamišljala sam da je ta žena s portreta nekako ja ili deo mene koji doziva iz prošlosti. Zato još uvek pišem dnevnik i jednom mesečno odlazim na seanse psihoterapije, i provela sam život pomažući pacijentima da se izbore sa traumom razumevanja svoje prošlosti.

Ta slika se obraća svima nama. Bavi se jednim od najvažnijih pitanja.

Ako nemamo sećanja, ko smo onda?

Olivija

Nisam od onih što su rođeni da putuju na posao. Sent Pan-kras je izgledao kao unutrašnjost svemirskog broda, ali red za prolazak kroz bezbednosni punkt bio je nalik redu za Nojevu arku. Teško je pomisliti da je baka nekad putovala u druge zemlje bez svega ovoga. Užasavala sam se onoga što me čeka na drugoj strani.

Izdržala sam putovanje. Uzela sam klasu standard, radije nego standard premijer ili visoki luksuz biznis premijer klase, tako da nije bilo obroka od tri jela *Mišlenove* klase. Skoknula sam do *Eurostarove* kafeterije i vratila se sa sumnjivom „laganom užinom“ – u ovom slučaju čokoladnim kolačem koji je već bio posiveo na ivicama. Uzela sam jedan zalogaj, koji nije bio naročito lagan, i odustala.

Bilo je mnogo sanjivih lica oko mene toga jutra. Kad god putujem *Eurostarom*, postepeno se prebacim sa engleskog na francuski. Zapravo smešno. Volim da zamišljam da bih mogla da prođem kao Francuskinja, ali ne mogu. Baka ima taj stil i tu eleganciju, a imala ih je i mama. To je nešto što ima veze s mladošću u Parizu. Odrastati s mamom u Redbridžu nije bilo isto. Parižani imaju Luvr i visoku modu. Redbridž ima fudbalski klub *Redbridž* i polupristojni *Burger king*.

Kad smo izronili iz tunela ispod Lamanša, nisam se osećala kao da sam u stranoj zemlji, već kod kuće koje se nekako udaljeno sećam. Mnogo puta sam prošla ovo putovanje. Čula sam kako se Francuskinja pored mene žali na jednog od svojih muževa, dok su dvojica zaposlenih u *Eurostaru* razgovarali o fudbalskoj utakmici prethodne večeri. Nema novosti o bakinoj situaciji. Preko telefona sve zvuči brže i očajnički sam želela da je što pre vidim.

Stigli smo u Gar di nord pa sam prošla kroz vrata stanice i izašla na parisku vrućinu. Nisam pogledala koja je temperatura, ali bilo je za nekoliko stepeni toplije nego u Londonu. Bila sam previše obučena i volela bih da sam imala više vremena da se priprelim. Ma koliko puta da sam se zarekla da ću se držati jednog sloja odeće, nikad to nisam naučila. I sad sam završila sa tri sloja i već se pokajala.

Na stanici sam našla taksi i zadesio me je razgovorljiv taksista koji je insistirao na tome da mi ispriča svoju životnu priču. Činilo mi se kao da je prošlo mnogo vremena otkad sam poslednji put bila u Parizu i gotovo da sam zaboravila koliko se razlikuje od Londona. Sve je izgledalo manje, sređenije, prašnjave zgrade s balkonima i uske ulice u kojima odjekuju sirene u saobraćaju.

Setila sam se onog vikenda u Parizu sa Tomom, neposredno pre nego što je sve pošlo naopako. Upravo sam bila dobila avans za *Ratove pamćenja* i mnogo potrošila na spektakularnu sobu u *Grandu*, odmah pored *Palate Garnije*. Pokazivala sam mu svoja omiljena mesta. Jeli smo kremastu hranu i beskonačno pili vino, i zaboravili da stvarni život postoji. Baka se nije osećala dobro pa ih nisam upoznala, što se pokazalo kao najbolje. Pitam se da li sam već tada znala. Da li sam, u toj fazi medenog meseca, shvatala koliko će mi taj čovek promeniti život? Volela sam da mislim da sam svojim natprirodnim čulom znala. Ali možda me je Tom zaista potpuno obmanuo. Toliko je bio spretan.

Najzad smo se zaustavili ispred *Lutecije*. Ostavila sam za sobom kišu i britanski sumor. Sad je sve izgledalo sunčano. Upravo mi ta osobina Pariza nedostaje. Čini se da su tu svetla

uvek upaljena. To nije baš fantazija, ali je blizu. Najzad, ovo je grad ljubavi.

Nikad nisam odsedala u *Luteciji*, ali znala sam osnovnu istoriju tog mesta. To je i dalje jedini hotel-palata na levoj obali. Otvoren je 1910, a onda zatvoren 2014, radi gigantskog projekta renoviranja. Stara *Lutecija* je bila pomalo oronula i puna uspomena. Prema novom veb-sajtu hotela, unutrašnjost sada više liči na *Herods*.

Uočila sam policijska kola parkirana ispred hotela. Jedan portir je ponudio da mi pomogne s prtljagom. Upravo sam htela da mu objasnim da sam posetiteljka a ne gošća i da tražim da vidim baku. Ali bilo je prekasno. Prtljag je već nestao u delu s recepcijom pre nego što sam uspela da izgovorim te reči pa sam prošla kroz obrtna drvena vrata i ušla u predvorje s kamenim podom.

Ispred ulaznog pulta je stajao mlad policajac.

„Doktorica Fin?“, rekao je.

Odgovorila sam mu na francuskom. „Da. Tražim kapetana Vidala.“

Policajac je klimnuo glavom. „Ovuda, molim.“

Pred policijom se uvek unervozim, čak i kao odrasla osoba. Neki kažu da sam postala ekspert za vraćanje sećanja zbog traume u sopstvenom životu. Pretpostavljam da su u pravu. I dalje se svakog bogovetnog dana setim kako sam došla kući iz škole i našla mamu u kuhinji, s praznom bočicom pilula. I, naravno, tajne koju čuvam odonda, onog što o meni ne zna niko osim Luja, zakopane duboko u mome mozgu.

Policajac me je poveo glavnim hotelskim hodnikom. Zauzstavili smo se pred jednom od sala za korporativne sastanke i policajac je pokucao. Iznutra su se čuli koraci. Vrata su se otvorila i pojavio se krupan muškarac, jak kao bik. Velik i kosmat, izgledao je kao rvač koji se sprema da uđe u ring. Glas mu se slagao s pojavom.

„Doktorica Fin?“, rekao je. „Dobro došli u Pariz. Ja sam kapetan Vidal iz pariske policije.“

8

Olivija

Kapetan Vidal je bio u izgužvanom odelu i košulji sa ot-kopčanim okovratnikom, s bradom obraslom strnjikom starom jedan dan.

Glas mu je bio grub. Kosa začesljana unazad, ali tek malo duža od propisanog. Stariji nego što sam ga zamišljala, u kasnim pedesetim godinama života, mirisao je na jeftine cigarete. U njemu je bilo nečeg od stare škole i jedva primetnog stila uprkos nemarnoj odevenosti. Danas se u Londonu više ne mogu naći takvi pariski beskompromisni policajci što mašu cigaretom i s čašom u ruci. Taj čovek je izgledao kao da može da prekine tuču, zada nekoliko udaraca, izvuče priznanje, i da sve to nazove samo jutarnjim poslom.

„Da li je moja baka ovde?“

„Da“, rekao je Vidal. „Ali pre nego što uđemo, moram da vas informišem o svemu.“

Bila sam nestrpljiva da uđem u tu prostoriju i da zagrlim baku. Sebično sam pomislila na sebe pedeset godina od sada. Zapitala sam se da li će Ti-Džejovo dete dolaziti po mene nakon nekog neprijatnog incidenta u kojem sam tvrdila da sam neko drugi. Mrzela sam što se to događa baki. Demencija je tako užasna bolest. Ona to nije zaslužila. Niko nije.

„Priznanje vaš bake je iznenađujuće detaljno“, rekao je Vidal činjenično. „Tvrdi da je jednom ubila neku ženu odmah posle oslobođenja koncentracionih logora u leto 1945. I da je i ona sama bila u koncentracionim logorima.“

Nastupio je trenutak tišine u kojem sam pokušala da to pojmmim. Trudila sam se da se pripremim, ali to što mi je rekao ovaj policajac bilo je šokantno.

„Čak je kazala da se njena žrtva zvala Žozefina Benoa i da ju je ubila da bi ukrala njen identitet i započela novi život posle rata.“

„Mora da je pobrkala ono što je slikala sa svojim životom“, odgovorila sam. „Njen portret *Sećanje* prikazuje preživelu iz koncentracionog logora, kako sedi u sobi u ovom hotelu. Ali baka je provela rat u Parizu, ili je bar tako uvek nagoveštavala. Jednostavno je pomešala te dve stvari.“

Vidal nije izgledao saosećajno. „Takođe je zahtevala da je puste u sobu 11 i rekla da se ubistvo u njoj dogodilo.“

„Slika prikazuje sobu 11.“

Uprkos delićima koje sam znala, morala sam priznati da ne znam mnogo toga iz bakinog ranog života. Kao većina ljudi njene generacije, nikad nije bila otvorena u pogledu onoga što se dešavalo za vreme rata. Govorila sam joj da zapisuje stvari dok ih potpuno ne zaboravi. Ali nije želela da razgovara o tome, pa sam prestala da je ispitujem.

Vidal je, međutim, bio uporan. „Zapisnici navode da su obe žene, i Žozefina Benoa i žena po imenu Sofi Lekler, bile ovde u *Luteciji* ista tri dana u junu 1945. Žozefina je preživela, ali je ostalo nejasno šta se dogodilo sa Sofi.“

Znači zato je zvao. Sve je najednom postalo mnogo ozbiljnije. Šta ako iz bake, u trenucima staračke izgubljenosti, nije progovorila samo demencija? Šta ako je nešto mnogo, mnogo gore?

Da li baka ima neku strašnu tajnu iz rata? Da li je moguće da se potisnuto sećanje izlilo sad kad ima demenciju? Viđala sam